

Renato Baretić

KAD ĆE NOVI ROMAN, ŠTO SE ČEKA?

Prije pet godina doživio sam komplicirani prijelom petne kosti, toliko gadan da mjesec dana nisam mogao izaći ni na vlastiti balkon, kamoli na ulicu, a na štakama sam skakutao puna četiri mjeseca. Budući da dobar dio tog vremena nisam ni izlazio iz stana, nije bilo potrebe ni za šišanjem i brijanjem, pa sam pomalo mazohistički uživao u otkriću da su mi sve dlake na licu potpuno pobijeljele, a i da mi je kosa iznad uški poprimila istu boju. A tad je uslijedio poziv koji nisam mogao odbiti: trebalo je otići na književni festival koji sam lani propustio, obećavši da ću doći dogodne. I evo, sad me organizatori zovu, podsjećaju na lanjsko obećanje i toliko im je važno da dođem da će po mene invalidnog, evo, poslati vozača koji će me pokupiti ispred kućnoga praga (a festival je u gradu stotinjak kilometara udaljenom od mog Splita!) i kasnije me vratiti. Kako da ih opet odbijem?!

Tamo, na sceni, u društvu dragoga prijatelja Ivica Ivaniševića (jednog od najduhovitijih ljudi koje poznajem), sjeo sam pred mikrofon, odložio štake na pod, duboko udahnuo i spremio se za

početak još jedne stereotipne književne večeri, na pitanja koja poznajem i na izgovaranje odgovora koje odavna unaprijed znam. Ali, prvi je progovorio kolega Ivica:

- Dobra večer svima, nismo vas ni očekivali u nekom većem broju. Da vam odmah skratim muke, ako ste možda planirali postaviti pitanje o stanju hrvatske suvremene književnosti ili o položaju pisca u Hrvatskoj danas, dovoljno je da bacite pogled na moga kolegu ovdje. Vidjeli ste, jedva se popeo na binu, sav je otromboljen od nekretanja, mišići su mu atrofirali, kosti ukrivo srasle, sijed je i nemoćan, iako po godinama još ne bi trebao biti takav... Ukratko, nema bolje personifikacije hrvatske književnosti danas od pojave cijenjenoga kolege Baretića. Slobodno ga razgledajte, besplatno je.

Moj najdraži zloduh, taj Ivanišević, malčice je ipak pretjerao: hrvatska književnost u zadnjih desetak godina izgleda ipak nešto bolje od moje malenkosti te večeri. Ne mogu suditi o nepročitanome, ali po onome što mi je došlo u ruke mogu reći da su ovdašnji autori i autorice za to vrijeme objavili prstohvat istinskih remek-djela, tucet precijenjenih naslova i mnogo (srećom, ne znam broj) knjiga za jednokratno spominjanje i što brži zaborav.

Najzanimljivijim mi se od svega čini da su najmanje polovinu dobrih knjiga objavili debitanti: to mi naime govori da su oni iskusniji, već provjereni i dokazani pisci u velikom broju ili usporili tempo, ili odustali od daljnjega. Ta me spoznaja tješi jer sam i sâm u toj skupini – najprije sam u šest godina objavio tri romana, a sad već 12 godina niti jedan, iako rukopis četvrtoga već cijelo desetljeće stoji na 107. stranici i svakodnevno me nekom asocijacijom barem jednom podsjeti na svoje postojanje. Događa se i dalje, relativno često, da me ponetko upita „kad će novi roman, što se čeka?“, a ja tek rijetkima odgovorim sasvim iskreno: nemam volje.

Volje nemam jer nemam vremena; vremena nemam jer nemam snage, a snage nemam jer već dugo nemam *jedan* pristojno plaćeni posao, nego ih svakog mjeseca obavljam četiri ili pet, ponekad i više. I znam da će mi tri sigurno biti plaćena, ali nikad ne znam koja su to tri točno, pa ih moram raditi sve. Zbog toga uvečer – a moje „beletrističko“ radno vrijeme prije je uvijek bilo noćno, od 22 sata do dva ujutro – nemam snage ni za površno čitanje, kamoli za ambicioznije pisanje.

* * *

Okej, ovo sve dosad napisao sam još zimus, u veljači, uoči izbijanja pandemije. Što se dogodilo nakon proglašenja *lockdowna*? Ništa strašno, osim što sam prestao – pisati. Društvenim mrežama u to je vrijeme počela kružiti dosjetka s dva tobožnja citata; prvi „izgovara“ čovjek koji ne živi od pisanja, pa kaže: „Oh, ova mi je karantena savršeno sjela, sad mogu konačno napisati svoj roman!“ Drugi „citat“ u toj dosjetki pripada čovjeku koji, naprotiv, živi od pisanja: „Dokad će ovo trajati, zaboga, pa ne mogu pisati u ovakvim okolnostima!“

Trebala su mi dobra dva tjedna da se nekako natjeram iz ovoga drugog transformirati u prvoga, da skupim dovoljno hrabrosti i volje za otvaranje rukopisa svojeg četvrtog romana koji već sedam godina nedovršen čeka na 107. stranici. Doista, ako je ikad bilo pogodnog vremena za nastavak – a možda i za završetak, nikad ne znaš! – te ambiciozno zamišljene i dopola izgrađene priče, onda je to ovo doba globalne izolacije, ovo sumorno proljeće koje s pustih ulica donosi samo glasove ptica...

Tri dana kasnije rukopis je sa 107 – spao na 99 stranica... „Kumpanjo, ti dakle nemaš roman u nastajanju, nego roman u nestajanju!“ komentirao je telefonom tu neočekivanu pojavu gorespomenuti dragi

prijatelj Ivanišević. Uvijek spreman za tople riječi utjehe, dometnuo je i: „Potraje li ova robija još koji mjesec, imat ćeš na kraju krasan haiku, ili barem sonet.“

Dokument pod naslovom „Zvonko“ smjesta sam zatvorio i evo ga, do danas mirno spava na tvrdom disku, kako je i navikao sve ove godine. Posljednjih dana, međutim, ponovo mislim na njega i na mogućnost da ga probudim: onih mojih sitnih poslića naokolo sve je manje unatoč relativno povoljnijoj epidemiološkoj situaciji, pa mi je sad jedina šansa da nekako premostim sljedeći mjesec – potpisivanje ugovora s nekim nakladnikom. Dobit ću, ako bude sreće i nebeske milosti, avans od tisuću eura i rok do kojeg taj nesretni roman moram završiti, a dok potrošim avans, možda uleti i kakav poslić, pa dalje što bude...

Kao u svakoj donekle podnošljivoj literaturi, povijesni se kontekst i društvena previranja najčitkije dadu ispričati kroz individualne priče. Eto, i ja sam ovdje pokušao na srodan način dočarati stanje na suvremenoj hrvatskoj književnoj sceni. Knjige pišu i objavljuju ljudi koji imaju kakav-takav redovan posao, ili pak oni spremni na asketska odricanja. Budući da već dulje vrijeme ne spadam ni u jednu od tih kategorija, a i siguran sam da će me ljudi (što god novo da napišem i ma koliko dobro da to bude, barem meni) pamtit i isključivo po onom mojem prvom romanu, klinički sam mrtav do daljnjega. Za razliku od hrvatske književnosti, koja je – unatoč štakama, šepanju i sjedinama, hvala nebesima – i dalje klinički živa.

RENATO BARETIĆ, hrvaški pisatelj, pesnik, scenarist in publicist ter eden od pobudnikov splitskega pripovedovalskega festivala Pričigin, je bil gost Južnoslovanskega večera 14. maja 2019.